

Florentina-Manuela TĂBĂCILĂ

EDUARD HÜBSCH, UN COMPOZITOR MARCANT AL SECOLULUI AL XIX-LEA

Sigur vă amintiți că unul din motivele pentru care eroii lui I.L. Caragiale, familia Georgescu, pleacă la Sinaia cu *Trenul de plăcere*, a fost acela de a asculta muzica militară în parcul central al orașului. Și nu glumeau deloc, nici ei și nici noi, acum. În penultimele două decenii ale secolului al XIX-lea în parcurile principalelor orașe ale Principatelor Unite, duminica, cânta fanfara, spre încântarea celor ce se plimbau sau își consumau berea la terasele din apropiere. Și se interpretau mai ales valsuri de Strauss și *Valurile Dunării* a lui Ivanovici (1880). Iar acest *plaisir*, ca să ne adaptăm vocabularului epocii, îl datorăm unui muzician german care s-a naturalizat în țară: Eduard Hübsch. Despre el va fi vorba în rândurile ce urmează pentru că avem posibilitatea să-l prezentăm mai ales cu ajutorul unor piese și documente din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României.

Hübsch¹ s-a născut în Slovacia (Bits-Tenchim, astăzi Trencin) la 13 februarie 1833. A urmat studii de violină și compoziție la Praga, pentru ca apoi să cânte în diferite orchestre din Hamburg și Viena până la terminarea studiilor, când a fost numit concert-maistru la Opera din Hamburg, pentru ca la scurt timp să se mute ca violonist la Opera din Viena. Dar, în mod surprinzător, la scurtă vreme, în vârstă de numai 25 sau 26 de ani să vină la Iași, angajat ca violonist al Teatrului Național. Ce l-a determinat să se mute în capitala Moldovei nu vom ști, probabil, niciodată, dar alegerea sa a fost benefică pentru țara noastră.

Paralel cu postul de violonist al Teatrului Național pe care l-a ocupat până în 1868, din 1860 a devenit locotenent al muzicii militare, iar între 1861 și 1862 a dirijat Fanfara Pompierilor din București. Probabil că atunci i s-a trezit interesul pentru muzica militară, care era cea mai evoluată formă de manifestare muzicală din Principate. Încă din 1830, la Iași, Gheorghe Asachi anunța înființarea *muzicilor trebuitoare la corpul miliției pământene*. Până la acea dată instrumentiști români cu studii superioare nu au existat. Nu numai atât, dar, protipendada românească audia muzica cultă, creația unor compozitori europeni cunoscuți numai în saloane, interpretată în exclusivitate de instrumentiști străini, restul populației asculta numai tarafurile de lăutari. Nu existau săli de concert, numai de teatru care nu corespundeau necesităților unei audiții adecvate. Înființarea unor formații de muzică, în primul rând de fanfară, chiar dacă aveau o funcționalitate și o destinație precisă în armată, în același timp constituia pentru restul populației un element de cultivare a gustului și de relaxare.

Din 1862, Hübsch s-a ocupat de muzica militară a Principatelor, atât ca interpret și conducător al formațiilor de fanfară, cât și ca organizator, de cele mai multe ori paralel cu compoziția; astfel: între 1862 și 1866 a fost șeful muzicii militare a Regimentului 2 Linie din Craiova apoi, până în 1880 al Regimentului 3 Linie din București. Pentru capacitatea sa de organizator a fost numit începând din 1867 inspector general al muzicii militare cu gradul de maior. El a fost, de fapt, cel care a organizat muzica militară.

Dar, odată cu funcția sa de organizator al muzicii de fanfară s-a ocupat și de muzica orchestrală civilă, întâi la venirea în țară, cum am arătat mai sus, iar din 1880 ca șef de orchestră al Teatrului Național din București, funcție pe care a ocupat-o până în 1893. Recunoscându-i aportul adus în aceste domenii, Camerele parlamentare ale Principatelor Unite au votat naturalizarea sa și avansarea la gradul de locotenent-colonel (1883).

¹ Lucian Predescu, *Enciclopedia Cugetarea*, Editura Cuget-Georgescu Delafras, p. 404.

Compozițiile sale s-au circumscris în sfera muzicii militare, a celei de cameră, corală și vocală și au fost încununate de imnul regal al României care s-a interpretat până la abdicarea Regelui Mihai din 30 decembrie 1947.

Necesitatea unui imn al Principatelor Române s-a născut în 1840, dar ea a prins viață abia în 1862 când s-a organizat un concurs pentru o compoziție care să fie interpretată în prezența principelui țării, concurs câștigat de Eduard Hübsch, compoziție care s-a intitulat *Marș triumfal și primirea steagului și Măriei Sale Prințul Domnitor*. Muzica a primit textul compus de Vasile Alecsandri abia în 1881, cu prilejul încoronării regelui Carol I, dar interpretat prima dată în 1884 complet – versuri pe muzică.

Din muzica de cameră, corală și vocală a lui Hübsch trebuie să amintim: *Ariile moldo-valahe, Patetica, Hora Târgoviștei – dans românesc, Cântec de leagăn și Valsul romantic*. Cu această ocazie completăm activitatea compozitorului, dirijorului și organizatorului de orchestre cu cea de publicist: a colaborat în primul rând la revista *Lyra Română – foaie muzicală și literară*, periodic care a apărut la București între 1879 și 1880, a participat la tipărirea partiturilor muzicale la editura Gebaure din București, printre altele a imnului național. La fel de importante au fost și compozițiile sale pentru muzica de fanfară pentru care amintim lucrările *Paza Dunării – marș triumfal* (1878), *Bravii noștri – marș militar* (1884) și marșul pentru defilare – *Drepti*.

Activitatea lui Hübsch a fost recompensată cu decorații primite atât în țară cât și în străinătate. Dintre cele primite în țară putem să menționăm: „Coroana Regală” în grad de cavaler clasa a IV-a cu panglică, „Coroana României” în grad de ofițer și apoi același ordin în grad de comandor, Crucea „Trecerea Dunării” 1878², „Steaua României” în grad de ofițer, conferit a doua oară ca ordin de pace, Semnul onorific pentru 18 ani de serviciu, Semnul onorific de aur pentru serviciu militar de 25 de ani³. Acestea li se adaugă cele primite din străinătate, dintre care cel mai important ni se pare cel conferit pentru întreaga activitate muzicală, în 1884, din partea Academiei Artelor Frumoase din Paris, însoțită de titlul de ofițer cu decorație și brevet aflate în patrimoniul muzeului nostru⁴, dar și a celor primite din partea Prusiei prin *Ordinul Coroanei Regale* în 1869, din partea Austro-Ungariei *Franz Josef* în 1870, a Rusiei *Sfântu Stanislas* în 1878, a Serbiei *Takowo*, a Principatului de Nassau *Albert von Nassau* în 1880, ordine și decorații ale căror brevete se află tot în patrimoniul Muzeului Național de Istorie.

M.N.I.R. – nr. inv. 52.608

M.N.I.R. – nr. inv. 52.609

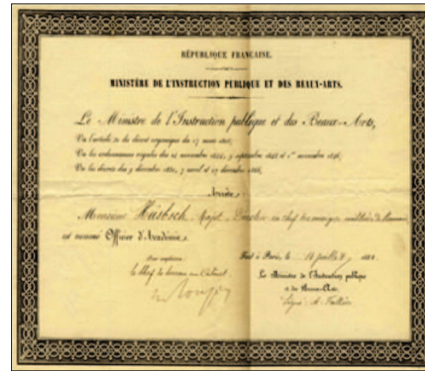
² Patrimoniul M.N.I.R., nr. inv. 52.608 și 52.609.

³ Idem, nr. inv. 52.606.

⁴ *Ibidem*, nr. inv. 52.614 și nr. inv. 52.615.

M.N.I.R. – nr. inv. 52.606

M.N.I.R. – brevet nr. inv. 52.614

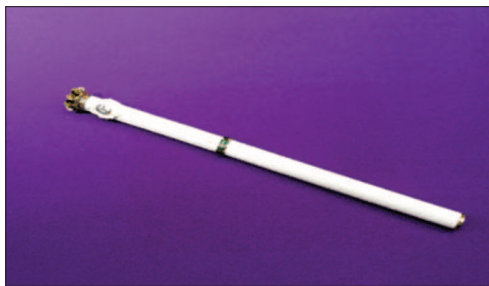
M.N.I.R. – nr. inv. 52.615

Tot ca semn al recunoașterii sale ca organizator al muzicii militare și compozitor, Hübsch a primit din partea Majestății Sale, regele Carol I două baghete expuse în Tezaurul Istoric. Cele două baghete sunt din fildeș cu aplicații de aur emailat și cifra regală⁵.

Prima baghetă este sculptată și are 2 monograme confecționate din aur și încrustate cu briliante. În partea superioară din aur este dispusă coroana regală; la mijlocul baghetei este o cunună de aur lucrată și emailată verde, punctată cu diamante. Partea inferioară a baghetei este marcată cu o placă de aur.

Cea de-a doua baghetă din fildeș este formată din 2 părți, având în partea superioară o monogramă din aur, prinsă într-un singur nit. Are o lungime de cca 75 cm.

Dar cel mai impresionant obiect îl reprezintă portretul

M.N.I.R. – nr. inv. 71.608

M.N.I.R. – nr. inv. 71.609

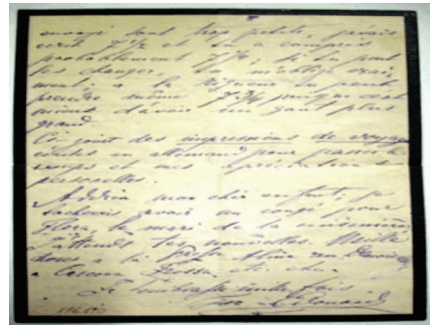
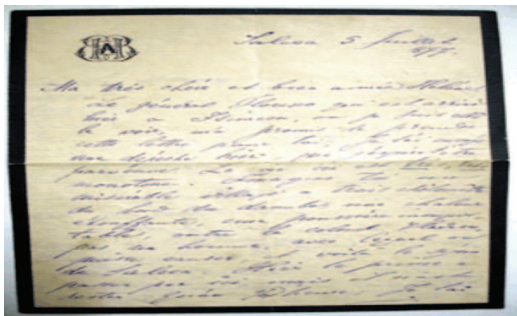
violonistului⁶, compozitorului și dirijorului Eduard Hübsch – portret în acuarelă în paspartú într-o frumoasă ramă circulară, cu patru sectoare decorative cu motive vegetale (38,6 x 33,5 cm). Asemenea portrete miniaturale fac parte din moda de la sfârșitul secolului al XIX-lea și erau foarte apreciate în saloanele românești.

⁵ *Ibidem*, nr. inv. 71.608 și nr. inv. 71.609.

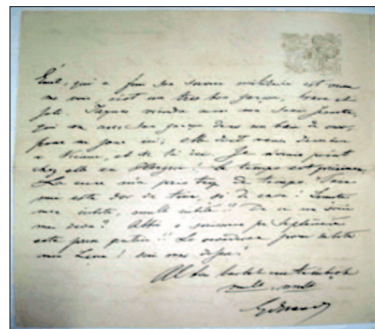
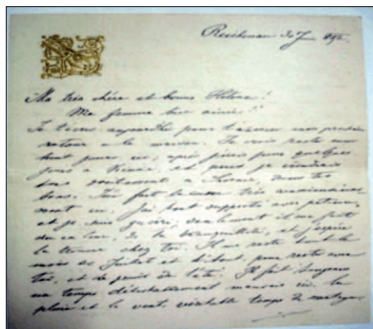
⁶ *Ibidem*, nr. inv. 71.610.

Acestei imagini personificate a lui Hübsch i se adaugă una mai intimă, materializată prin epistolele pe care le deține instituția noastră. Sunt 54 de scrisori în limba franceză, 15 în limba română adresate soției sale, Elena, despre care presupunem că era româncă, dar nu am descoperit încă din ce familie provenea, probabil din Moldova. Acestora li se adaugă unele piese de corespondență avute cu compozitori și cunoscuți din țară și străinătate dintre care 8 sunt în limba germană, 10 în limba franceză și 4 în limba română.

Corespondența întreținută cu soția sa în timp ce se afla la băi la Carlsbad, la Reichenau, Bittse, Palaez, sau în vizită la Viena, în cea mai mare parte în limba franceză, dar și în română, unde Helene devine Lenuța lui iubită⁷, dezvăluie un personaj, sensibil, cald și tandru. Își dorește să fie cât mai aproape de soție, măcar prin corespondența pe care o dorește mai frecventă, și îi mărturisește că nu poate respira fără ea, că o iubește cum nu a mai iubit pe nimeni până atunci și că este îngerul său adorat. Cu aceleași apelative romantice se adresează Hübsch soției sale chiar și din țară, atunci când se află la București, Târgoviște sau Râmnicu Vâlcea. Sufletul romantic și sentimental al compozitorului era perfect adaptat epocii dominate de Napoleon al III-lea și de stilul neoclastic, combinat cu neo-goticul german.

M.N.I.R. – nr. inv. 176.810

M.N.I.R. – nr. inv. 176.812

⁷ Ibidem, nr. inv. 78.612.

Această imagine trebuie completată cu latura sa spirituală și umoristică printr-o anecdotă din perioada războiului de independență. Atunci Hübsch, care tocmai fusese avansat maior de fanfară și capelmastru, a fost invitat de un comandant de corp de armată să viziteze linia întâi a frontului de luptă, dar el a refuzat spunând că un glonț care l-ar lovi pe comandant i-ar aduce acestuia glorie și un serviciu funerar de demnitar, dar unul care l-ar lovi pe el ar provoca decesul muzicii oștirii.

Personaj complex, cu trăsături romantice pregnante, Eduard Hübsch a fost cel care a dat naștere, a compus și a dirijat muzica militară și orchestrală publică pentru prima dată în țara noastră. De aceea îi datorăm un respect deosebit și am ținut să prezint câteva dintre aspectele activității și personalității sale.

Eduard Hübsch, an important composer of the nineteenth century

Abstract

Hübsch was born in Slovakia (Bits-Tenchim, today Trencin) on 13 of February 1833. He studied the violin and composition at Prague, then he played in different orchestras in Hamburg and Vienna until graduation, when he was appointed concert master at the Opera in Hamburg, and then he moved to Vienna Opera. At the age of 25 he came to our country.

Along with the position of violinist at the National Theatre, Hübsch became lieutenant of military music (1860), and between 1861 and 1862 he conducted the Bucharest Firemans Band. Since 1862, Hübsch dealt with Principalities military music, both as soloist and leader of the brass bands.

In 1883, the United Principalities Parliamentary Chambers voted his naturalization. Hübsch is also the composer of the royal anthem music of Romania. At the National History Museum of Romania there are several items that belonged to Hübsch (watercolor portrait of the composer's, two sticks donated by King Charles, patents, decorations and letters which he wrote to his wife and his friends).